

Fabó László Pál (Budapest):
Megjegyzések egy naxoszi stílusú szfinx feliratához

Jelenleg nem rendelkezünk minden kétséget kizáró bizonyítékkal a potaissai Szfinx feliratának nyelvét illetően. A szöveg olvasati változataihoz előzetes feltételezéseket kell kialakítanunk.

Az MAA-ban megjelent, „Inscription on a Naxian-Style Sphinx Statue From Potaiassa Deciphered as a Poem in Dactylic Meter” című, Révész Z. Péter tanulmány¹⁷ több előfeltételezés alapján ad megfejtést/fordítást a felirat értelmére.

1. feltételezés: a felirat olvasható a magyar nyelv szókészletével.
2. feltételezés: a felirat írásjelei az (ős)görög jelkészletbe tartoznak.
3. feltételezés: a felirat (ős)görög írásjeleinek nemzetközileg használt transliterációs (International Phonetic Alphabet – IPA) hangértékei elfogadhatók.

1. táblázat¹⁸

Alphabet	/a/ /a:/'	/e/ /e:/'	/th/'	/i/ /i:/'	/l/'	/m/'	/n/'	/r/'	/s/'	/t/'
Latin	A	E	(n.a.)	I	L	M	N	R	S	T
Sphinx										
Megara										
Are Sphinx-Megara mirrored?	yes	yes	no	no	no	no	yes	yes	no	no
Naxos										
Are Sphinx-Naxos mirrored?	yes	yes	no	no	no	no	yes	yes	yes	no
Dipylon			(n.a.)							
Are Sphinx-Dipylon mirrored?	no	no	no	yes	no	no	yes	no	yes	no

4. feltételezés: negyedik oszlopban lévő, Szfinx-jelet a görög ábécé theta (th) jelének felelteti meg.
 5. feltételezés: ötödik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé iota (I) jelének felelteti meg. (Az 1961-es oxfordi, 33 írásváltozatú táblázatban 9-ben van így azonosítva.)
 6. feltételezés: hatodik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé lamda (L) jelének felelteti meg.
 7. feltételezés: tizedik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé szigma (S) jelének felelteti meg.
- Megjegyzés: tizenegyedik oszlopban lévő Szfinx-jel, ellentétben a jobb alsó sarok-beli, nem (no) közléssel, valójában megfelel a Dipylon felirat-beli tau (T) jelnek, mert abban, eltérően a táblázattól, 5 db a Szfinxen levővel azonos tau (T) van.

¹⁷ P. Z. Revesz: Inscription on a Naxian-Style Sphinx Statue From Potaiassa Deciphered as a Poem in Dactylic Meter. *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* Vol. 23. No. 3 (Dec 30, 2023) <https://www.maajournal.com/index.php/maa/article/view/1209/1035>. Lásd még Peter Revesz: *Mysterious Inscription on Ancient Sphinx is Deciphered*. 2024. jan. 12. <https://youtu.be/1Ynf-qiV8LA>. Vesd össze Darai Lajos: Mégis volt szfinx, és mégis magyar... Révész megfejtette a tordai szoborfeliratot. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 39/1. (2024) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_086-104.pdf

¹⁸ Revesz 2023, 7.

8. feltételezés: a Szfinx felirata 20 db jelből áll, melyek között nincs szakaszolás (amennyiben nem tekintjük szakaszolásnak, hogy a talapzaton körül futó jelsort a sarkok irányváltása megtöri), nem lenne életszerű egyetlen szóként kezelni a feliratot.

A szavakra tördelését a jelsor bizonyos részeinek értelmezési lehetőségei határozzák meg.

A balról jobbra sorrendűvé tükrözött jelsor 15-től 20-ig, utolsó 6 karakterének transliterált szava: ARSLAN.

9. feltételezés: a török rokonnyelvekben létező „arszlan” szó magyar jelentése oroszlán. Mivel a Szfinx oroszlán testű, jogos a jelsort oroszlánként olvasni.

Megjegyzés: az a felvetés, hogy a magyar oroszlán hangalak az arszlan későbbi módosulata lenne, lehetséges, de fordítva is elképzelhető, ugyanis az a-o hangváltás tájnyelvekben előfordul, valamint „hadaró” kiejtéskor elnémulhat a második o.

Egyébként is az ejtéskönnyítő hangkiesés inkább bekövetkezik, mint hogy hangbeépülés keletkezne. (Lásd pl. mert→mer‘, miért→mér‘, azért→azé‘, stb.)

10. feltételezés: 10-től 14-ig jelsor IERES transliterációjának „híres”-kénti olvasata lehetséges, amennyiben a felirat készítője nem ismerte a görög Heta jelet, vagy néma H-val ejtette a szót és a magyar (hosszú) Í-hangot (meglepő) IE közelítéssel jegyezte le.

11. feltételezés: 8-tól 9-ig jelek Ith transliterációjának „itt”-kénti olvasata lehetséges, ha a magyarban nyomatékos tt-t a felirat készítője hangsúlytalan th-nak érzékelve/kimondva így közelítette.

12. feltételezés: 4-től 7-ig jelek IMAT transliterációjának „imádd”-kénti olvasata lehetséges, amennyiben jogos az A jelet Á-nak ejteni, valamint a felirat készítője nem ismerte a görög delta (D) jelet és helyette (D→T) hangváltás szerint T-t írt, illetve a közvetlenebbül adódó „imád” folyamatos jelen idejű alak helyett a „dd”-s, felszólító módút választjuk (a szószorozat értelmének ma jobban megfelelő formára hozása érdekében). (A tau [T] itteni szereplése némileg kétségessé teszi az előzőben lévő th feltételezést.)

13. feltételezés: 1-től 3-ig jelek IMA transliterációja (az első jel I-ként azonosításával; ld. fent), illetve megtörve a szöveg többi részében az A jel következetes „a, á” transliterációs módot, „e”-nek olvasva, adja a magyar „íme” szót!

Mindezekkel a kiadódó (kialakított) olvasat: „Íme, imádd: itt híres oroszlán.”